

Çocukta Sorumluluk Bilinci Oluşturabilmek

Kurallara uyma, tercih ve seçimlerinin sonuçlarına katlanma, kendi sınırlarını bilerek başka insanların ve diğer canlıların haklarına saygı gösterme olarak tanımlayabileceğimiz sorumluluk, öğrenilerek geliştirilen bir beceri ve değerdir. Yaşamımızdaki tüm değerlerde de olduğu gibi sorumluluk sahibi olmak, sorumluluk bilincini kazanmak da önce anne babadan, sonra sosyal çevreden öğrenilecektir.

Çocukta özgüven ve sorumluluk sahibi olma at başı giden kavramlardır. Özgüven eksikliği olan bir çocuk hata yapmaktan korkacağından, her şeyi ebeveynlerine sorma ve onaylama ihtiyacında olduğundan sorumluluk almaktan kaçacaktır.

Sorumluluk ile kişilik gelişimi de birbirinden ayrılmayacak kavramlardır. İlk 6 yaşta hemen hemen tamamlanan kişilik gelişiminde bağımsız kişilik gelişimi baskılandıysa sorumluluk duygusu da zor kazanılacaktır. Aşırı korumacı ve müdahaleci ebeveyn yaklaşımı çocuğun bağımsızlaşmasını engelleyerek sorumluluk sahibi olmasını önlediği gibi, günümüzdeki her şeyin en iyisine, en güzeline sen layıksın, başarı için her yol mübahtır, altta kalanın canı çıksın anlayışı da kural tanımaz, başkalarının hakkını rahatça çiğneyebilen, sorumluluklarından kaçan çocukların yetişmesini sağlamaktadır.

Özgüven sahibi çocuk yetiştirmek için onların da fikirlerini alın, seçimlerinin önemli ve değerli olduğunu her fırsatta dile getirin. Çocuğun sadece var olması sizin için en kıymetli hazinedir. Bu değer başarı vs. ile ilişkilendirilemez. “iyi ki varsın”, “Bizim için her şeyden önde ve değerlisin”, diliyle çocuğunuza ne kadar önemli ve değerli olduğunu her zaman hissettirin. Çocuğunuza güvenin, çeşitli aktivitelere katılmasını, farklı ortamlara girmesini, yeni arkadaşlıklar kurmasını sağlayın, yeteneklerini ortaya koyacak imkânlar yaratın, özel başarılarında değil her fırsatta takdir edin. Herhangi bir sorun olduğunda onu suçlamayın, hiçbir zaman karakteri üzerinden eleştirmeyin.

Çocuk yetiştirirken davranış ile kişiliği ayırmak en önemli konulardandır. Olumsuz bir davranışı farklı yöntemlerle değiştirmek mümkündür. Ancak çocuğun kişilik özelliklerini küçümseyici, suçlayıcı tavırlar ve kişiliğini değiştirmeye yönelik zorlamalar en büyük hata olacaktır.

Ebeveynler gerek çocuğa sorumluluk kazandırma, sorumluluk bilinci olan çocuk yetiştirme konusunda gerekse her türlü davranış gelişiminde bazı genel prensipleri bilmelidir. Çocuk eğitiminde şu 4 temel noktaya dikkatinizi çekmek isteriz.

1) Bir davranış kazandırma, sorumluluk verme, yapılması gereken bir şeyi öğretmede öncelikle çocuk bilgilendirilmelidir. Ben yaptım oldu, anne baba her şeyi bilir, bu böyle olacak yerine istenen şeyin nedenleri hakkında bilgi verilmeli, buna niye ihtiyaç duyulduğu anlatılmalıdır. Ne için yapılması gerektiğini anlamayan çocuk kuralları içselleştirmeyecek, sorumluluklarını yerine getirmeyecektir.

2) Yeterli bilgilendirme yapıldıktan sonra istenen davranış mutlaka takip edilmelidir. “Annem bugün söyler, yarın unuttur” fikri çocuğa yerleşmemelidir.

3) Davranışının yerleşip yerleşmemesine bağlı olumlu ya da olumsuz geribildirimler yapılmalıdır. Alınan sorumluluk, olumlu davranış değişimi takdir edilmeli, uygun pekiştirmelerle motivasyon arttırılmalıdır. Olumlu davranış gözlenmediğinde ise konu tekrar masaya yatırılmalı, sıkıntı, engel, olası neden ve sorunlar konuşulmalı, yeni çözümler aranmalıdır.

4) İstenen davranış gerçekleşmediğinde konunun küllenmesine fırsat verilmemeli, gerekli hatırlatmalar ısrarla yapılmalıdır.

Ebeveynlerin kararlı ve sabırlı yaklaşımları çocuk eğitiminde ana prensiptir. Çocuğa sorumluluk kazandırırken çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi unutulmamalıdır.

Sorumluluk sahibi bir çocuk yetiştirmek için;

1)Çocuğunuza örnek, doğru rol model olun. Siz ne kadar sorumluluk sahibiyseñiz çocuğunuz da o kadar sorumluluk sahibi olacaktır. Arabasının küllüğünü sokağa boşaltan anne baba, çocuğun elindeki çöpü çöp kovasına atmasını beklememelidir.

2)Küçük yaşlardan itibaren çocuklarınızı adam yerine koyun ve onlara seçme hakkı tanıyın. Seçme şansı tanınan, kararlarına saygı gösterilen çocukların kişilik gelişimleri daha sağlıklı olacak, kendilerini daha iyi tanıyacaklardır. Bu sayede karar verebilme yetileri gelişir ve seçimlerinin sorumluluğunu daha kolay alırlar. Bu özgüven ve sorumluluk sahibi çocuk yetiştirmede ana prensiplerdendir.

3)Çocuklarınız arasında cinsiyet ayırımı yapmayın. Sofrayı kızınızla toplarken oğlunuzun bilgisayar başında oturmasına göz yumarsanız ev işlerinde kadına yardımcı olmayacak bir erkek evlat yetiştirmeniz kesindir.

4)Yatağını toplama, odasını düzenleme gibi şeylerde her şeyi üstlenip, hazırı konmaya alıştırmayın. Belli sorumluluk alanları koyarak, bunu istikrarlı biçimde takip edin.

5)Küçük yaşlardan itibaren sorumluluk bilincini aşıl原因. Çıkardığı kıyafetleri askıya asmak, oyuncaklarını toplamak gibi bireysel sorumluluklarını, sofranın kurulması ve toplanmasına yardım etmek, bakkaldan ekmek almak gibi evle ilgili sorumlulukları ve ağaç dikmek, yeşili korumak, çevreyi temiz tutmak gibi sosyal sorumlulukları öğretin, siz örnek olun ki sizi model alsın.

6)Olumlu davranışlarını mutlaka takdir edin, görmezden gelip sıradanlaştırmayın. Sizin için basit bir şey çocuk için çok değerli ve anlamlı olabilir. Yaşının üzerinde taleplerde bulunmayın.